

WYKŁADU Z PRZEDMIOTU „POSTĘPOWANIE CYWILNE”

SSR DR MARIUSZ ŚLADKOWSKI

15.04.2021r.

Temat

„Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia”

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jako nadzwyczajny środek odwoławczy.

Ustawą z 22.12.2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) wprowadzono do postępowania cywilnego system stwierdzania niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń, jako kolejny nadzwyczajny środek odwoławczy.

Wprowadzenie tej nowej instytucji, postępowania cywilnego jest konsekwencją dodania do Kodeksu cywilnego art. 417¹ § 2 przewidującego odpowiedzialność za szkodę w wypadku wyrządzenia jej m.in. przez wydanie prawomocnego orzeczenia, po stwierdzeniu jego niezgodności z prawem we właściwym postępowaniu.

Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku przysługuje od wyroku sądu II instancji, kończącego postępowanie w sprawie:

- a) gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda,
- b) oraz gdy zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe (art. 424¹ § 1).

Wyjątkowo dopuszczalna jest skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku także od prawomocnego wyroku wydanego przez sąd I instancji lub sąd II instancji, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących jej środków prawnych, jeżeli niezgodność z prawem wynika z naruszenia:

- 1) podstawowych zasad porządku prawnego lub

2) konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela (art. 424¹ § 2).

Skargę określoną w przepisie art. 424¹ § 1 i 2 może też wnieść:

- 1) Prokurator Generalny - jeżeli niezgodność wyroku z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego,
- 2) Rzecznik Praw Obywatelskich - jeżeli niezgodność wyroku z prawem wynika z naruszenia konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela,
- 3) Rzecznik Praw Dziecka - jeżeli niezgodność wyroku z prawem wynika z naruszenia praw dziecka (art. 424²).

Legitymacja wymienionych powyżej podmiotów do wniesienia skargi istnieje bez względu na to, czy brały one udział w sprawie.

Skarga nie przysługuje od wyroków sądu II instancji, od których wniesiono skargę kasacyjną, a także od orzeczeń Sądu Najwyższego (art. 424^{1a} § 1). W myśl art. 424^{1a} § 2, orzeczenie Sądu Najwyższego wydane na skutek wniesienia skargi kasacyjnej traktuje się jak orzeczenie wydane w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi. Jednak Kodeks łagodzi ten zakaz stanowiąc, że w wypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych (art. 424^{1b}).

Kodeks przyjął **zasadę jednej skargi**, co oznacza, że od tego samego orzeczenia strona może wnieść jedną skargę (art. 424³).

Podstawy i wymogi formalne skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Podstawę skargi może stanowić:

- 1) naruszenie prawa materialnego i
- 2) naruszenie przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność orzeczenia z prawem, a jednocześnie powodowały wyrządzenie stronie szkody (art. 424⁴).

Kodeks - mając na uwadze charakter skargi (prawny i kontrolny) ~ wyłącza jako jej podstawę zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 424⁴).

Skarga powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego (art. 424⁵ § 2), a ponadto zawierać:

- 1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżane w całości lub w części;
- 2) przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie;
- 3) wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny;
- 4) uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy;
- 5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi;
- 6) wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (art. 424⁵ § 1).

Ponadto, do skargi - oprócz jej odpisów dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom - dołącza się dwa odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego (art. 424⁵ § 2).

Metodyka rozpoznania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Sądem właściwym do złożenia skargi jest sąd, który wydał zaskarżony wyrok (art. 424⁶ § 1). Sąd ten przeprowadza **postępowanie wstępne**, badając, czy skarga spełnia wymagania formalne. W wypadku braków formalnych skargi:

- 1) określonych w art. 424⁵ § 2 - przewodniczący wzywa o poprawienie lub uzupełnienie skargi;
- 2) określonych w art. 424⁵ § 1 - sąd odrzuca skargę bez wzywania do jej uzupełnienia (art. 424⁶ § 2 i art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 424¹²).

Skargę wniesioną z naruszeniem art. 87¹ § 1, spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie sąd odrzuca (art. 424⁶ § 3).

Sąd **doręcza skargę stronie przeciwnej**, a gdy skargę wniósł Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka - **obydwu stronom**, po czym niezwłocznie przedstawia akta sprawy Sądowi Najwyższemu (art. 424⁷).

Termin do wniesienia skargi wynosi **dwa lata** od dnia uprawomocnienia się wyroku (art. 424⁶ § 1). Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania, jeżeli jest ona oczywiście bezzasadna (art. 424⁹).

Odrzucenie skargi przez Sąd Najwyższy następuje **w wypadku:**

- 1) kiedy ulegała ona odrzuceniu przez sąd niższej instancji;
- 2) niespełnienia przez skargę wymagań określonych w art. 424⁵ § 1;
- 3) gdy zmiana zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa;
- 4) jeżeli nie zachodzi wyjątek przewidziany w art. 424¹ § 2 (art. 424⁸ § 1 i 2).

W postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia **obowiązuje przymus adwokacko-radcowski** (art. 87¹ § 1), z wyjątkami przewidzianymi w art. 87¹ § 2.

Skarga podlega rozpoznaniu **na posiedzeniu niejawnym**, chyba że **ważne** względy przemawiają za wyznaczeniem rozprawy (art. 424¹⁰).

Granicami rozpoznania są:

- 1) granice zaskarżenia,
- 2) granice podstaw skargi (art. 424¹⁰).

Rozpoznając skargę, Sąd Najwyższy orzeka:

- 1) wyrokiem o oddaleniu skargi, w razie braku podstawy do stwierdzenia, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem lub
- 2) wyrokiem stwierdzającym, że wyrok jest w zaskarżonym zakresie niezgodny z prawem (art. 424¹¹ § 1 i 2).

W wypadku kiedy sprawa ze względu na osobę lub przedmiot **nie podlegała orzecznictwu sądów w chwili orzekania** Sąd Najwyższy:

- 1) stwierdza niezgodność z prawem zaskarżonego wyroku i
- 2) uchyla zaskarżony wyrok oraz wyrok sądu I instancji i odrzuca pozew albo umarza postępowanie (art. 424¹¹ § 3).

Do postępowania wywołanego wniesieniem skargi, w wypadkach nieuregulowanych omawianymi przepisami, **stosuje się odpowiednio przepisy o skardze kasacyjnej** (art. 424¹²).